

Asia: OM 31/41/2015

Lapsenhuoltolain uudistaminen

Yleistä

Onko teillä yleistä lausuttavaa työryhmän ehdotuksesta?

Työryhmä on laatinut esityksensä hallituksen esityksen muotoon. Työryhmä esittää säännösten muuttamista ja tarkentamista asioissa, joista moniin olen kiinnittänyt huomiota omassa laillisuusvalvontakäytännössäni tai joita olen pitänyt puutteena voimassa olevassa lainsäädännössä.

Pidän työryhmän esityksiä pääosin perusteltuina ja lapsen edun mukaisina ja sitä edistävinä.

Pidän välttämättöminä niitä säännöksiä, jotka korostavat huoltajien velvollisuutta suojella lasta väkivallalta ja toteuttaa lapsen oikeutta pitää yhteyttä ja tavata hänelle läheisiä henkilöitä. Erityisen tervetulleita ovat ehdotukset säännöksiksi, joissa edellytetään huoltajilta ja lapsen vanhemmilta myötävaikutusvelvollisuutta lapsen tapaamisoikeuden tosiasialliseksi toteutumiseksi.

Lukuisissa kanteluissa on arvosteltu sitä, ettei lainsäädännössä riittävästi turvata lapsen vuoroasumisjärjestelyitä, joista vanhemmat ovat yhteisesti sopineet. Lainsäädännössä on selkeitä puutteita siinä, miten vuoroasumistilanteessa voidaan järjestää palveluja lapselle ja hänen vanhemmalleen. Erityisesti tämä tulee esiin sosiaali- ja terveystoimessa sekä opetustoimessa. Pidän ymmärrettävänä sitä, että työryhmä ei ole tehnyt yksityiskohtaisia lainsäädännön muutosesityksiä. Pidän kuitenkin lapsen edun toteutumisen kannalta tärkeänä, että vuoroasumisen huomioivat lainsäädäntömuutokset valmistellaan pikaisesti eri hallinnon aloilla.

Kun lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetulla lailla nyt hyväksytään lapsen vuoroasumisjärjestelyt, tulee samalla huolehtia muista lainsäädännön muutoksista siten, ettei palveluja tai etuuksia koskeva lainsäädäntö tosiasiallisesti estä tai vaikeuta lapsen edun mukaisia päätöksiä ja järjestelyjä.

Työryhmän esitys sisältää säännökset, joiden mukaan lapselle voitaisiin sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä vahvistaa oikeus tavata hänelle erityisen läheistä henkilöä. Pidän säännöstä perusteltuna. Säännöstä soveltavan tuomioistuimen on viimekädessä arvioitava, missä laajuudessa tapaamiset voidaan toteuttaa, erityisesti silloin, jos lapselle on jo vahvistettu oikeus tavata toista vanhempaansa. Lisäksi on arvioitava, millainen ”etusijajärjestys” tapaamisilla on.

Sijaishuollossa olevan huostaanotetun lapsen oikeus pitää yhteyttä ja tavata hänelle läheisiä henkilöitä, muitakin kuin vanhempiaan tai sisaruksiaan, on turvattu nimenomaisella lastensuojelulain säännöksellä. Lastensuojelun viranomaisilla on lisäksi erityinen velvollisuus pyrkiä edistämään ja turvaamaan sijaishuollon aikana lapsen oikeutta tavata ja pitää yhteyttä hänelle läheisiin ihmisiin.

Laillisuusvalvontakäytännöstä ilmenee, että joissain tapauksissa vanhempien keskinäiset syvät ristiriitaisuudet ovat aiheuttaneet sen, että osapuolet tai toinen heistä pyrkii katkaisemaan peruuttamattomasti lapsen suhteet toiseen vanhempaansa tai tämän vanhempiin.

Totean yleisesti, että lapsen elämän ja kasvun kannalta esimerkiksi suhteet isovanhempiin tai muihin lapsen elämään läheisesti liittyviin henkilöihin ovat tärkeitä. Niiden ylläpitäminen on useissa tapauksissa lapsen edun mukaista.

Esityksen tarkoittamia tarpeita tapaamisoikeuden vahvistamiseen saattaa syntyä esimerkiksi silloin, kun lapsi on ollut sijoitettuna perhehoitoon ja huostaanottoa ollaan lakkauttamassa eli perhettä jälleenyhdistetään. Lapsen aikaisemmillä perhehoitajilla ei ole käytännössä ollut mahdollisuutta tavata lasta ja pitää häneen yhteyttä sellaisissa tilanteissa, joissa lapsen vanhemmat pyrkivät tämän yhteydenpidon estämään tai sen katkaisemaan. Käsitykseni mukaan ehdotetulla säännöksellä saattaa olla myös myönteistä vaikutusta ja merkitystä arvioitaessa lastensuojelussa perheen jälleenyhdistämisen edellytyksiä. Esityksen mukaisesti sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä ja sen alaisella viranhaltijalla olisi mahdollisuus huostaanottoa lopetettaessa tehdä viime kädessä hakemus tuomioistuimelle tapaamisoikeuksien vahvistamisesta.

Mikäli lapsi on yksityisesti sijoitettu lastensuojelulain 81 §:n mukaisella tavalla, yksityisen sijoituksen päättyessä saattaa usein olla perusteltua pyrkiä siihen, että lapsen ja lapsen yksityisen hoitajan välinen suhde tapaamisoikeuksien muodossa voisi jatkua.

Pidän perusteltuina työryhmän esityksiä, joiden tavoitteena on vahvistaa lapsen osallistumisoikeuksien vahvistamista sekä lapsen tiedollisten oikeuksien lisäämistä. Tässä tarkoituksessa lapsen kuulemisen vahvistamisen ja sen merkityksen huomioiminen eri tilanteissa on lapsen edun mukaista.

Olen lukuisissa kanteluratkaisuissa sekä tekemilläni kuntatarkastuksillani kiinnittänyt huomiota lapsen huoltoa koskevien selvitysten laatimisen ja niiden valmistumisen hitauteen. Olen pitänyt selvitysten laadinnan pitkiä kestoja lapsen edun vastaisena menettelynä. Selvitysten laatimiseen kuluvalle pitkällä ajalla on tosiasiallista merkitystä lapsen edun toteutumisessa, varsinkin jos tilanne on osapuolten välillä riitainen. Lapsi ja hänen vanhempansa elävät selvityksen valmistumista odottaessaan epävarmuuden tilassa, joka vaikuttaa kaikkien osapuolten asemaan. Useissa tapauksissa lapsen elämään liittyviä ratkaisuja ei voida tehdä tai toinen vanhemmista tekee ne tosiasiallisesti kuulematta tai huomioimatta toisen lapsen vanhemman mielipidettä. Vaikka tällaiset ratkaisut olisivat lapsen edun vastaisia, niiden muuttaminen lapsen olosuhteiden vakiinnuttua saattaa olla hyvin vaikeaa. Tämän takia työryhmän esitykset oikeudenkäyntimenettelyä nopeuttamiseksi ja tarkentavat säännökset sosiaalilautakunnan selvitysten osalta ovat perusteltuja ja palvelevat lapsen edun toteutumista.

Pidän myös hyvänä sitä, että sosiaalilautakunnan (sosiaalitoimesta vastaavan toimielimen) oikeutta vahvistaa sopimuksella aikaisemmin vain tuomioistuimen vahvistettavaksi kuuluvia asioita laajennetaan ehdotetussa lainsäädännössä. Tällaiset muutokset voivat osaltaan nopeuttaa menettelyä ja ovat joka tapauksessa lapsen vanhempien kannalta kustannustehokkaita.

Pidän tärkeänä myös vanhempien osallistumisoikeuksien ja vanhempien välisten suhteiden avoimuuden edistämisen takia säännöstä vanhemmille asetetusta velvollisuudesta ilmoittaa muuttoaikeistaan toiselle osapuolelle. Pidän myös lapsen edun toteuttavana ratkaisuna säännöstä tapaamisoikeudesta aiheutuvien kustannusten jaosta vanhempien kesken.

Olen tässä lausunnossani erityisesti lausunut niistä säännöksistä, joita olisi vielä täydennettävä, täsmennettävä tai selkeytettävä.

Lapsenhuoltolain yleiset säännökset (1. luku; 1-5 c §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Esityksen 4 §:ssä on säädetty huoltajan tehtävistä. Huoltajilla on säännöksen mukaan oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, koulutuksesta, asuinpaikasta, harrastuksista sekä muista henkilökohtaisista asioista.

Pidän perusteltuna, että säännöksessä korostetaan lapsen mielipiteen ja toivomusten huomioon ottamista. Säännöksessä ei ole kuitenkaan varauduttu sellaiseen kanteluissakin usein esiintyväseen tilanteeseen, jossa huoltajat asuvat erillään ja ovat erimielisiä siitä, miten erityisesti lapsen palvelut ja koulunkäynti tulisi järjestää. Tällaisessa ristiriitatilanteessa lapselle toki voitaisiin esityksen 5 c §:n mukaisesti määrätä edunvalvoja, mutta käytännössä edunvalvojan määrääminen saattaa olla vaikeata ja joka tapauksessa hidasta.

Lähetin vuonna 2012 ratkaisuni (28.6.2012, dnro 2420/4/11) päivähoitopaikan hakemista koskevassa asiassa oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön tietoon lainvalmistelutyössä huomioon otettavaksi. Arvioin ratkaisussani lapsen toisen huoltajan asemaa päivähoitohakemuksen käsittelyssä. Totesin, että lapsen päivähoitoa koskevaa ratkaisua on oikeuskirjallisuudessa pidetty sellaisena lapsen jokapäiväiseen hoitoon liittyvänä ratkaisuna, jonka toinen huoltaja voi tehdä yksinkin. Päivähoitohakemuksen johdosta toista huoltajaa ei käytännössä yleensä kuulla eikä hänelle yleensä lähetetä päätöstä hallintolain mukaisesti tiedoksi. Päivähoitoa koskevalla ratkaisulla saattaa kuitenkin olla huomattava merkitys lapsen tulevaisuuden kannalta, jolloin huoltajien tulisi voimassa olevalla lapsen-huoltolain mukaisesti päättää siitä vain yhdessä. Kysymys on toisaalta myös huoltajien tiedonsaantioikeuksien turvaamisesta.

Varsin tavallista on, että lapsen asuminen on järjestetty siten, että lapsi asuu pääasiallisesti toisen vanhemman luona, mutta laajan tapaamisoikeuden turvin tapaa lähes yhtä paljon toista vanhempaansa. Entistä yleisempää myös on, että lapsen asuminen on järjestetty vuoroviikon kummankin vanhemman luona. Varsinkin näissä tilanteissa lapsen pääasiallisesta asumisesta on voitu sopia esimerkiksi vain lapsen kotikunnan valinnan ja sen määräytymisen takia. Lapsen huoltajille voi näissä tilanteissa olla erityistä merkitystä sillä, missä ja miten lapsen palvelut, varhaiskasvatus ja koulunkäynti tosiasiallisesti järjestetään.

Lapsen asumisen järjestelyillä voi olla merkitystä arvioitaessa sitä, missä laajuudessa huoltajien tulee toimia lapsen huoltolain mukaisesti yhteistoiminnassa päätettäessä lapsen tarvitsemista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja niitä toimeenpantaessa.

Vaikka em. ratkaisuni koski päivähoiton antamista, esiintyy sosiaalihuollossa säännönmukaisesti tilanteita, joissa on kysymys palvelujen järjestämisestä lapselle. Epäselvää on, missä laajuudessa huoltajien on yhteistoiminnassa ratkaistava asia ja missä tilanteissa toinen huoltajista voi hakea ja saada lapselleen hänen tarvitsemiaan sosiaalihuollon palveluja.

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu (esimerkiksi Matti Savolainen, Lapsen huolto ja tapaamisoikeus tai Eva Gottberg, Lapsen huoltoriidat ja pakkotäytäntöönpano), että kun kysymys on puhtaasti lapsen tosiasialliseen hoitoon kuuluvasta toiminnasta, ei yhteistoiminnan periaate ole sillä tavoin suoranaisesti velvoittavaa, että sen rikkomiseen saattaisi yleensä liittyä mitään seuraamuksia. Yhteistoiminnan periaate on tällöin nähty ennen kaikkea oikeudellista tehostetta vailla olevana ohjeena, jonka ensisijaisena tehtävänä on vaikuttaa lapsen vanhempien käyttäytymiseen siten, että molemmat vanhemmat yhtäläisesti osallistuisivat huoltovastuuseen lapsesta.

Oikeuskirjallisuudessa (Markku Helin, Alaikäisen oikeudet potilaana, teoksessa Potilaan oikeudet ja potilasasiamiestoiminta, Kuntaliitto 1994) on edelleen katsottu, että "valtuutuksen olemassa oloa harkittaessa on otettava huomioon myös asema-, tilanne- ja sallimisperusteista valtuutusta koskevat oikeudelliset periaatteet. Kun ratkaistavana on rutiiniluontoinen asia, voidaan huoltajalla yleensä katsoa olevan sellainen asema, että siihen liittyvä vallitsevan tavan nojalla kelpoisuus yksin edustaa

lasta. Asemavaltuuden ulottuvuuden rajat jäävät väistämättä epämääräisiksi. Kuitenkin voidaan pitää selvänä, että suostumuksen antaminen tavanomaiseen terveystarkastukseen tai vähäiseen hoitotoimenpiteeseen kuuluu asemavaltuuden piiriin. Toimenpiteen suorittaja ei tällöin ole velvollinen varmistumaan siitä, että lasta edustava huoltaja toimii toisen huoltajan suostumuksella, ellei asiassa ilmene seikkoja, jotka antavat aiheita epäillä suostumuksen olemassaoloa.”

Jos toiminnalla on lasta sitovia tai muuta lapsen kohdistuvia oikeudellisia vaikutuksia, on yhteishuoltajilla edustusta koskevien yleisten perusteiden mukaisesti yleensä vain yhdessä pätevästi oikeus edustaa lasta ja toimia lapsen nimissä tai lapsen puolesta. Tällaisia lapsen elämään liittyviä tärkeitä asioita, joissa edellytetään molempien huoltajien myötävaikutusta tai suostumusta, ovat esimerkiksi asuinpaikan valinta, lapsen koulutuksen valinta tai päätös lapsen kohdistuvista sosiaalihuollon tai terveydenhoidollisista toimenpiteistä. Erikseen lainsäädännössä on joiltain osin säännöksiä siitä, millä tavoin voidaan toimia ilman toisen huoltajan myötävaikutusta (esimerkiksi potilaan asemasta ja oikeuksista annetuin lain 9 §:n 4 momentti ja lastensuojelulain 37 a §:n säännös avohuollon tukitoimenpiteiden järjestämisestä).

Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen on ratkaisussaan (17.6.2011, dnro 4640/4/09) arvioinut terveystarkastuksen menettelyä sikainfluenssarokotusta koskevassa asiassa.

Oikeusasiamies katsoi, että huoltajien yhteistoimintaa koskeva lapsenhuoltolain säännös kuuluu jakamattomasti lapsen huoltajille, säännönmukaisesti kummallekin vanhemmalle. Tästä pääsäännöstä on kuitenkin poikettava, jos muualla lainsäädännössä on toisin säädetty.

Alaikäisten terveydenhuoltoa koskevissa ratkaisuissa lähtökohta potilaslain mukaan on alaikäisen hoitaminen yhteisymmärryksessä hänen kanssaan aina, kun hän on saavuttanut sellaisen iän ja kehitystason, että hän kykenee päättämään hoidostaan. Silloin kun näin ei ole, hoitoa koskevat päätökset kuuluvat hänen huoltajiensa yhteistoiminnan velvoitteeseen. Mikäli lapsi ei pysty itse päättämään terveydenhuollostaan ja ratkaistavana on rutiiniluontoinen asia, voidaan lähteä siitä, että toinen huoltaja voi asemansa perusteella edustaa yksin lasta ja siis päättää hoidosta ilman toisen huoltajan nimenomaista suostumusta. Kun kysymys on esimerkiksi sikainfluenssarokotuksen antamisesta hoidostaan päättämään kykenemättömälle lapselle, voivat lähtökohtaisesti päättää siitä vain hänen huoltajansa yhdessä. Sikainfluenssarokotuksen antamisesta ei ole kysymys sellaisesta rutiiniluontoisesta toimenpiteestä, johon riittäisi vain toisen huoltajan suostumus.

Oikeusasiamies piti puutteena sitä, että potilaslaki ei löytynyt ratkaisua siihen tilanteeseen, että hoidostaan päättämään kykenemättömän lapsen huoltajan näkemykset lapsen hoidosta eroavat toisistaan.

Pidän siis välttämättömänä, että lapsen huoltolakiin tai asiaa koskeviin erityislakeihin sisällytetään säännökset siitä, millä tavoin huoltajien erimielisyytilanteessa lapsen edun huomioivalla tavalla

voidaan ratkaista kysymykset lapsen välttämättöminä pidettävien palvelujen järjestämisestä ja niiden toimeenpanemisesta. Mielestäni asia tulisi sisällyttää hallituksen esitykseen lapsen huoltolain muuttamiseksi ja täsmentämiseksi. Pidän myös välttämättömänä sitä, että esityksen 4 §:ää täydennetään huoltajien yhteistoimintavelvoitetta korostaen.

Esityksen 5 b §:ssä ehdotetaan säädettäväksi huoltajan esteellisyydestä. Ehdotuksen mukaan huoltaja on esteellinen edustamaan lasta, jos vastapuolena on huoltaja itse tai lapsen toinen huoltaja taikka jos huoltajan ja lapsen edut saattavat muusta syystä joutua ristiriitaan keskenään. Pidän tärkeänä sitä, että esityksen perusteluissa korostetaan vielä sitä, että pelkästään se, että viranomaisen ja lapsen huoltaja ovat eri mieltä siitä, millä tavoin lapsen etu tulisi toteuttaa ja huomioida, ei vielä merkitse sitä, että huoltaja olisi säännöksen tarkoittamassa mielessä esteellinen edustamaan lastaan. Tällainen tilanne saattaa syntyä esimerkiksi vastentahtoisissa lastensuojeluasioissa.

Huoltajat ja tapaamisoikeus (2. luku; 6-12 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Esityksen 9 c §:ssä ehdotetaan säädettäväksi lapsen oikeudesta tavata muuta henkilöä kuin vanhempansa. Säännöksen mukaan lapselle voitaisiin vahvistaa oikeus tavata hänelle erityisen läheistä henkilöä, jonka kanssa lapsella on lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen verrattava vakiintunut suhde. Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että ”läheisen henkilön” määritelmä on suppea. Määritelmä kattaisi ainoastaan tilanteet, joissa on kyse tosiasiallisesti vanhemmuussuhteeseen verrattavassa suhteesta. Säännöksen soveltamisen ulkopuolelle jäisi esimerkiksi sukulaissuhteeseen perustuvat tilanteet. Pidän rajausta perusteltuna lähinnä sen takia, että mikäli vireillepano-oikeus (14 §) koskisi myös tilanteita, joissa pelkkään sukulaissuhteeseen perustuen voitaisiin saada asia vireille, merkitsisi se lapsen alistamista toistuviin prosesseihin. Mielestäni liialliset prosessit eivät ole lapsen edun mukaisia. Lisäksi useiden eri henkilöiden tapaamisoikeuksien yhteensovittaminen lapsen edun toteuttavalla tavalla saattaa olla vaikeaa.

Esityksen 11 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta päättämisestä huostassapidon aikana. Säännöksen 2 momentin mukaan sosiaalilautakunnan vahvistama sopimus tai tuomioistuimen päätös lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta ei vaikuta huostaanottoon eikä sen sisältöön. Totean, että vakiintuneesti on katsottu, että tuomioistuimen päätös tai sosiaalilautakunnan vahvistama sopimus lapsen tapaamisoikeuksista ei vaikuta siihen, millä tavoin sijaishuollossa olevan lapsen yhteydenpitoa toteutetaan.

Lastensuojelulain säännös lapsen oikeudesta tavata ja pitää yhteyttä vanhempansa ja muihin hänelle läheisiin ihmisiin on nykyisellään laaja. Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on velvollisuus edistää ja ylläpitää lapsen tärkeitä ihmissuhteita sijaishuollon aikana. Päätösvalta on kuitenkin sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä ja sen alaisella toimivaltaisella viranhaltijalla, joiden on arvioitava koko sijaishuollon keston ajan, mikä vaikutus lapsen yhteydenpidolla ja sen toteuttamisella on sijaishuollon järjestämiseen ja lapsen edun toteutumiseen.

Edellä sanotun johdosta säännöstä voitaisiin täydentää (tai ainakin perusteluissa selventää) siten, että säännöksestä ilmenisi, että sijaishuollon aikana lapsen yhteydenpidosta, sen toteuttamisesta ja edistämisestä päättää sosiaalihuollosta vastaava toimielin.

Oikeudenkäynti (3. luku; 14-17 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Esityksen 14 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi vireillepanosta ja puhevallasta. Säännöksen 1 momentin mukaan sosiaalilautakunnalla on oikeus panna vireille lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva asia. Pidän selvänä, että vireillepano-oikeus koskee myös 9 §:ssä säädettyä tiedonsaantioikeutta. Esityksen perustelut ovat tältä osin jossain määrin epäselviä, kun siellä on maininnat ”henkilöistä” ja heidän vireillepano-oikeudestaan.

Esityksen 14 b §:ssä ja 16 §:ssä on säännökset asian käsittelyn joutuisuudesta ja määräajan asettamisesta selvityksen hankkimiseksi sosiaalilautakunnalta. Pidän säännöksiä tarpeellisina, koska lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevat prosessit ovat pitkittyneet usein lapsen edun vastaisella tavalla selvitysten valmistumisen viivästymisen johdosta.

Esityksen 16 §:ssä on säännökset selvityksen hankkimisesta sosiaalilautakunnalta. Säännöksen 1 momentin mukaan tuomioistuimen on yksilöitävä, mistä kysymyksestä selvitystä erityisesti tarvitaan. Säännöksen mukaan selvityksen tarkoituksena on antaa tuomioistuimelle tietoja perheen tilanteesta, lapsen elinolosuhteesta ja muista asian ratkaisemiseen vaikuttavista seikoista.

Säännöksen mukaan selvityksessä ja asiaa koskevassa oikeudenkäynnissä saisi ilmaista myös salassa pidettäviä tietoja siten kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 18 §:n 1 momentissa, 19 §:ssä sekä 27 §:n 2–4 momenteissa säädetään. Sosiaalihuollon asiakaslain 18 §:n 1 momentin mukaan salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa, jos se on välttämätöntä lapsen edun taikka erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta asiakkaan tai tämän laillisen edustajan suostumuksesta riippumatta tuomioistuimille tai muille viranomaisille, joissa sosiaalihuollon viranomaisille on laissa säädetty oikeus tai velvollisuus panna asia vireille taikka osallistua vireillä olevan asian käsittelyyn tai toimenpanon antamaan lausunto tai selvitys taikka muulla vastaavalla tavalla.

Selvitykseen ei voida siten sisällyttää mitä tahansa tietoja, vaan niiden tulee olla asiaan vaikuttavia asian ratkaisemisen kannalta välttämättömiä tietoja.

Eryteisesti silloin, kun tuomioistuin ei ole selvityspyynnössään ohjannut tai rajannut menettelyä, on harkinta tietojen luovutuksen tarpeellisuuden ja välttämättömyyden osalta korostetusti sosiaalihuollon toimivaltaisilla viranhaltijoilla. Tämän takia olosuhdeselvitykseen sisällytettävät

salassa pidettävät tiedot asianosaisista edellyttävät aina yksilökohtaista harkintaa kussakin tilanteessa. Harkinnan tulee lähteä lapsen edun mukaisesta harkinnasta eli siitä, mitä tietoja kulloinkin kyseessä olevan lapsen osalta on pidettävä asian ratkaisemisen tai asian selvittämisen kannalta tarpeellisina ja välttämättöminä tietoina.

Olen kantelukäytännössäni ja tekemilläni tarkastuksilla havainnut, että asiasta vallitsee jossain määrin epäselvyyttä. Tämän takia pidän välttämättömänä, että ainakin yksityiskohtaisissa perusteluissa lopullisessa hallituksen esityksessä asiaa arvioidaan tarkemmin.

Esityksen 16 b §:ssä on säädetty tuomioistuimen tiedonsaantioikeudesta. Säännöksen sanamuodon mukaan tiedonsaantioikeus ei koski suoraan sosiaalihuollon viranomaista, vaan tuomioistuimen tulisi pyytää selvitystä sosiaalilautakunnalta, yksilöitävä selvityspyyntönsä ja tämän jälkeen sosiaalihuollon viranomaisen voisi antaa tuomioistuimelle sen tarvitsemat tiedot. Tiedonhankinta voisi tapahtua myös kuulemalla selvityksen tekijää siten kuin esityksen 16 a §:ssä on säädetty. Estettä nähdäkseni ei kuitenkaan ole sille, että selvityksen antamisen jälkeen tuomioistuin voisi pyytää myös tarkentavia tietoja sosiaalihuollon viranomaiselta ilman, että asiasta tulisi tehdä uusi (lisä) selvityspyyntö.

Huolto- ja tapaamisriitojen tuomioistuinsovittelu (3 a. luku; 17 b ja 17 d §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

-

Vieraassa valtiossa annettu päätös ja lapsen palauttaminen (6. luku; 39 ja 41 §)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

-

Asetuksenantovaltuus (7. luku; 49 §)

Lausuntonne ehdotetusta säännöksestä?

-

Liitelait

Onko teillä lausuttavaa liitelakeihin ehdotetuista muutoksista?

-

Vaikutukset

Onko ehdotuksen vaikutukset mielestänne arvioitu asianmukaisesti?

-

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

Totean lopuksi, että oikeusministeriön työryhmän mietintö ja sen sisältämä esitys on perusteellisesti laadittu ja siinä käsitellään, kuten olen kohdassa ”Yleistä” todennut, useita sellaisia asioita, joihin olen omassa ratkaisukäytännössäni ottanut kantaa.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[EOAK-5799-2017-2 Lausuntopyyntö lapsenhuoltolain uudistamisesta 411629_9_0.docx](#)

Räty Tapio
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia